

ТРИДЕНЬК - REVUE HEBDOMADAIRE - UKRAINIENNE - TRIDEN'U

Число 9 (267) рік вид. VII. 1 березня 1931р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr)

Париж, неділя, 1 березня 1931 року

Українське питання, здається, єдине, у відношенню до якого нема розходження між ріжними відтінками російської еміграції: відношення одноцільно-вороже. Еміграція та поділена на кілька таборів, що без перестанку сваряться і гризуться між собою. Та про свої внутрішні рахунки вони забувають, коли діло торкається «єдиної і неділимої» та боротьби з «сепаратизмом». Москалі, праві і ліві однаково, ні за яку ціну не ладні визнати самостійности України і творять проти наших визвольних змагань єдиний фронт.

Ми не раз одмічали на сторінках «Тризуба» цей єдиний фронт московський що-до України, не раз спинялися на зворушливому об'єднанню на цьому ґрунті чорних, білих і червоних росіян.

Цікаві ілюстрації саме до цього явища подає стаття: «Чи вони чого навчилися», що її ми містимо в цьому числі.

Газета, як метелик, — життя їй один день: сьогодні, бо вже завтра несе йому на зміну нові вістки, нові сенсації, що заступають учорашнє. І тому часто слова, що їх слід би було зятямити, зникають з нашої пам'яті. Тим часом, коли їх зберегти надалі і мати змогу поставити поруч з аналогічними заявами попередніми і пізнішими з ріжних джерел, — то зведені до купи вони дають малюнок яскравий і повчаючий. Наш співробітник зробив добру роботу, зібравши до купи і навівши разом погляди відповідальних керівників московської еміграції, що їх розкидано було протягом останніх років в періодичній пресі.

Маємо таки справді букет з ріжних квітів та з однаковим ароматом. Єдиний фронт московський проти України — від Кирила до Чернова.

З деякими дрібними відмінами в деталях, з певними різницями тактичними в способах вирішення, вони сходяться на основному — не визнанню самостійності України і боротьбі проти неї.

Ті історичні переміни, які зайшли з часів великої війни — тверда воля, виявлена наших народом до незалежного життя, наша героїчна визвольна боротьба, відновлення української державности, поставлення української проблеми на ґрунті міжнародньому, — роблять безнадійними ці запізнені спроби росіян усіх гатунків утримати Україну в московських кайданах.

Але про ту однодушність, яку виявляють що-до України наші супротивники, незалежно від їх кольору, про отой єдиний фронт, що його творять вони проти нас, — повинна твердо пам'ятати українська еміграція.

Чи вони навчилися чого-небудь?

У газетах останніми часами промайнули майже дві аналогічні відомості: за однією генерал Міллер, що стоїть на чолі російських емігрантських військових об'єднань, перебуваючи в Югославії, нібито провадив переговори з сербськими властями, які б мусіли вплинути на Румунію, щоб вона, на вигляд подій в СРСР, дозволила зазначеним військовим формаціям перейти з Сербії через Румунію на Україну; а за другою — той же генерал Міллер заявив, що єся його (здається, стотисячна ?!) армія чекає лише на слушний час, коли якась певна держава, що бажає погасіння більшовизму та повернення Росії російському народові, дасть їй свою підтримку, щоб простувати на Москву.

Здагаюся-б, на перший погляд цим відомостям слід було-б лише радіти; шанси на визволення України від большевицьких окутантів нібито збільшуються. Але мабуть кожний українець, прочитавши ці повідомлення, зупиниться на них, не дуже радіючи, й мимоходом подумується йому й кінець гетьманщини, й взяття Києва 30 серпня 1919 року, й Денікинська окупація України в-осени 1919 року. Пригадуються й стосунки «доблестної добармії» до «благодарного населення» на Україні й заяви спритних начальників Денікинських контр-розвідок, як, наприклад, славнозвісного Сульжикога-Київського що української національності не існує, що «українець» і «большевик» це ж синоніми — це є розуміння зрадників великій, єдиній, неподільній Росії...

Багато чого пригадується...

Але скажуть нам, навчилися же чого-небудь білі росіяне й за час поспішного відступу з України 1919 року, й протягом цих понад одинадцяти років на еміграції.

Отже й справді, чи навчилися-ж вони чого-небудь що-до українського питання, що-до України?

Ім на жаль, не можна вже тепер так рішуче відмахуватися від України, від українського питання, як робив хоч би генерал Денікин, не визнаючи ані України, ані чого українського. На жаль їм, слова — Україна, українець, український — ввійшли в ужиток не лише на самісінькій українській мові, але й на мовах всього світу, з цими словами доводиться якось рахуватися. Але як?

Процитуємо краще з цього приводу слова політичних керівників різних напрямків біл ої Росії; придивимося до їхніх думок з цього приводу, прочитаємо керівні статті їхніх газет на еміграції.

Від імени великого князя Кирила Романова — він же, здається, тепер і імператор російський чи всеросійський, на жаль, з його титулом добре не обізнані — зазначено в газеті «Возрожденіє» з дня 16. II. 1929 року ч. 1355, що він визнає за народностями Росії право на самовизначення в розумінні внутрішнього саморядування, але в жадному разі не незаежности, тоб-то відокремлення від Росії; бо, перш за все, це було-б невігідне д-я цих самих народностей.

Генерал Кутепов (попередник і мабуть же однодумець генерала Міллера) каже: «і справді, я думаю, що червона армія нарешті все-ж є російська армія, й в ній під важким червоним покроеом достигає «російська національна свідомість». («Возрожденіє», 1929 року, 26. I. ч. 1334).

Генерал Денікин в тій же газеті «Возрожденіє» з дня 25 березня 1928 року радить червоним командірам оглянутися навколо. «Над Росією, — каже він, — нависли грізні хмари з усіх боків. Коли раніше в Європі складалася політичні комбінації для звільнення Росії за її рахунок, то тепер уже відверто кажуть за розподіл Росії. Для цього на гроші однієї великої держави, за співчуттям другої, на території третьої — ма-ої — організують політичну базу й централізацію ворожих Росії центробіжних сил. Там, коло багатого панського столу годують сепаратистів України, Криму, Північного Кавказу, Закавказзя, Туркестану, навіть жа-югідних одчепенців козацтва. А тому, — зазначає він, — червоні командіри, працюючи над технічним зміцненням червоної армії, виконують свій обов'язок перед великою Росією, це є їхній прямиий обов'язок».

Надзвичайно ясно зазначає в тій же газеті якийсь п. Енгельгарт: «вигна-ши большевиків, нам доведеться вшати не самих тільки комуністів, всіх, хто буде стояти на перешкоді нам об'єднувати Велику Росію, — на шибеницю або до стінки!»

В. Шульгин у своєму «1920 годъ», зустрінувшись з большевицькими солдатами, співає їм цілого діфрамба, бо вони червоними руками творять біле діло, б'ючися проти петлюрівців-самостійників за єдину-неподільну.

А 1930 року в газетці «Вістникъ Ривьеры» (ч. 17 від 20. VII) в своїй статті «Русскіе и хахлы» він зазначає, що Пушкин помилився, вживаючи слово «Україна», що України й українського народу, зрозуміло, ніколи не було і лише 1799 року, вперше, польський письменник

граф Потоцький вигадав якийсь-то український народ, а 119 років ще пізніше «утворив» німецький генерал Гофман, який сам це й визнав 1921 року.

Пешехонов просто зазначає: «бували випадки, коли я радів успіхами совітської влади та сумував через її невдачі, і радів, коли совітське військо прогнало поляків з російського Києва. Я радів, коли совітська дипломатія робила вдатний крок та підвищувала міжнародний престиж Росії. І я буду радіти, коли совітська влада обстоїть російські інтереси в протоках, коли вона дійде того, що Росії буде повернуто Бесарабію, коли вона примусить японців увільнити російську половину Сахаліну. На протязі останніх п'яти років большевики відновили всю повноту державної російської влади та знову поширили її на території від Дністра до Великого океану, та від Льодовитого до Афганістану».

Петро Струве самозахоплено виголошує, що «по поваленню большевиків всі від царів та вождів до звичайнісінького хлібороба, всі мусять прагнути відновити в попередньому сяйві нашу батьківщину, матір, святу Росію, велику, неподільну Росію!»

Венедикт Мякотин, ніби-то тихий, лагідний народній соціаліст, недвозначно зазначає, що гасло самостійна Україна від Карпатів до Кавказу відриває Росію від Чорного моря, але відірвання це може статися лише шляхом жорстокої та кривавої боротьби.

Петро Рісс співає в той-же такт: «коли повстане незалежна українська держава, то тоді, позбавлена хліба та руху на Кавказ, Росія примушена буде розпочати боротьбу з Україною. Неминучість війни в цьому випадкові є очевидна».

А Яблоновський пише в «Возрожденіі» ч. 535 за 1926 рік: «з самостійниками, що мріють розтягти «малоросійські шаровари» від Карпатів до Кавказу, слід говорити просто, «без обиняків»: хочете взяти від Росії Чорне море? — беріть! Але це можливе лише шляхом завойовання, треба подолати й ростерти на потерт'я усю Росію, треба знищити її армію й стати коліном на груди всього народу російського, щоб звести на нівець всі вікові криваві напруження Росії в боротьбі за море. Адже-ж ви, самостійники, думаете не тільки за море, вам дуже до вподоби й Новоросія, й Крим, і Кубань!»

Мілюков, той самий що ще за царських часів виступав у Думі з промовама проти реакційної тодішньої політики уряду в українському питанні, тепер каже: «коли українство, це є вже відірвання Росії від Чорного моря, то знайте, українці, що-ж існують межі для всякого примирчого процесу, і бійтеся переступити ці межі!»

А далі він зазначає: «на випадок англо-совітського конфлікту ми оберемо инший шлях, ніж грузини, петлюрівці та наші політичні вороги праворуч. Наше патріотичне співчуття, очевидячки, буде таке-ж яке існуватиме в давах більшости комсомолу та комуністів».

І додає він ще, спиняючись на міжнародній праці України, що безумовно існує прагнення інтернаціоналізувати внутрішні російські національні питання, отже росіянам слід за всяку ціну протиділати постановці на міжнародній ґрунт питань, які повинні вирішитися в

Росії й які за всякою спробою міжнародньої постановки можуть довести до кривавої розв'язки, небажаної для обох сторін («Послѣднія Новости» ч. 2836).

Проф. П. Федоров в «Днях» зазначає: «політичне усилення Великої Росії потрібне для того, щоб було навколо чого крутитися системі прибічників, які з ослабленням притягнення будуть захоплені центробіжною силою. Національне ім'я й традиції Великої Росії ставляться на чергу дня проблеми України. Тут наше завдання забезпечити розвій українсько-малоросійської культури, як культури російської. Росія мусить втягнути в себе любовно творчість Малої Росії, відрубуючи політичне самостійництво. Це найповажливіша проблема російського життя. Без розв'язання її Росія існувати не може».

У тиж же «Днях» висловлюється з цього приводу й Керенський. Наприклад, він пише з приводу відомої відозви українських емігрантських організацій про допомогу голодній Україні: «до якого знущання з Росії можуть дійти визволені з російської в'язниці народів шовіністи свідчить опублікована за кордоном відозва українців про допомогу голодній Україні. Україну оголошено за незалежну країну, що її захопило чуже й вороже їй військо. Чужинців закликають допомогти українському народові, пригнобленому в лабетах чужинської окупації». (ч. 11, 1928 року).

І далі: «оборона інтересів України, шукання допомоги закордоном, щоб визволити її,—це-ж проповідь права на зраду... права на зрадництво, права на заклик чужинців боротися з ненависними «російськими окупантами».

«Ми ніколи не хотіли й не могли припустити розподілу Росії. Самовизначення — на це ми погоджуємося. Але аж до відділення, та ще за допомогою чужоземних багнетів — на це ми ніколи не погодимось!»

«Федеративна Росія мені не уявляється без рівноправної в середині федерації України. Але й в Думі, й в уряді, й тепер я не визнавав і не визнаю права на відірвання України від Росії й не бачу в цьому жадного гамання демократичних та соціалістичних засад». («Дни» ч. 16 — 1929 р.).

«Ми визнаємо», додає він: «права народів на самовизначення, але ми відкидаємо право на однобічне роздроблення живого тіла Росії».

«З українськими сепаратистами у російських демократів взагалі немає спільної мови». («Дні» ч. 28 — 1929 р.).

«Як що забезпечити самостійне життя поневоленим під Москвою народам, то це загрожує остаточним розбиттям Росії, обезсиленням її російського центрального ядра, розкладенням її національного почуття. На наших очах міцнішають центробіжні сили в ССРСР. Отже треба й росіянам загорітися тією-ж національною пристрастю, нетерпимістю, якою палають тепер інші народи ССРСР, українці, грузини то-що».

С. Маслов у своїй доповіді в Празі зазначив між іншим, що найбільша небезпека є в українському самостійницькому рухові, що з усіх сил прагне відірвати Україну від Росії. Отже російська еміграція мусить напружити всі свої сили, щоби бути на поготові об'єднанням

політичним фронтом остаточно зліквідувати большевизм і реститувати колишню державну міць єдиної Росії.

У своєму проєкті «Ліги народів колишньої Росії» Чернов зазначає, що російська федерація, Україна, Білорусь, Грузія та Вірменія повинні розглядатися як окремі самостійні держави, але суверенність їхня повинна бути обмежена що-до монопольного використання тих частин їхньої території або природних вигод їхнього розташування, які життєво потрібні іншим державам, щоб обслуговувати їхні економічні інтереси, а цим іншим державам повинно бути надано в публічно-правовому порядку повні права користування з цього-ж на чужій території».

Газета «Возрождение» (ч. 1417 — 1929 року) зазначає, що в Женеві почав виходити новий український журнал «Незалежна Україна», орган закордонної делегації українського революційного комітету. «Це орган противосовітський, але побажати йому успіху ніяк не можна через густий «самостійний» сморід, який почувається на кожній його сторінці».

«Последнія Новости» (ч. 2999 — 1929 року) пишуть, що в Празі, з метою боротьби з самобичими спробами «розчлененія русскаго племени», закладено видавництво «Єдинство».

«Росія и Славянство» (ч. 8-1929 року) каже, що українське питання є питання цілком внутрішнє російське. Так, як не можна тепер собі уявити включення Польщі до складу Росії, так само не можна навіть думати за виключення з Росії України; говорити за відокремлення України від Росії, можна з таким же успіхом, як би мова йшла про відірвання однієї половини кожуха від другої».

«Русскій Голосъ» ще категоричніший: «російська суспільність тільки тепер починає пробуджуватись. Вона все більше починає розуміти, що за спиною большевиків з кожним днем все виразніше зростає ворог не менш жорстокий й упертий, ніж самі большевики, тоб-то — українське самостійництво. Безперечно, самостійництво поділить долю большевизму. Страшенна реакція, яка раніше чи пізніше виникне проти російського большевизму, змете з лиця землі «ісчадія», що буйно розплодилось на маґоросійських теренах». Не відстає і «Народня газета», (ч. 18-1929 р), яка пише: «українці мусять одмовитися від своїх центробіжних прагнень, або їх буде знищено; третього виходу немає».

А чи вподоби такий вчинок відомого Бурцеґа: під час Шґарцбардового процесу в Парижі він оголосив за проєкатора одного заживого свідка цивільних позивників Іллю Добкоєського, а вже по процесі власноручними листами повідомив останнього, на його прохання, що він, Бурцев, ніколи Добкоєського за проєкатора не вважав, а лише боючись, щоб виступ Добкоєського не був би на руку інтересам українських сепаратистів, він і вжив відповідних кроків, щоб суд не повірив Добкоєському.

Коментарії, як то кажуть, зайві з приводу такого вчинка.

Але досить цих цитат; ми нагнали лише ті, що трапили нам випадково під руку, а варт, взяти кожен російську емігрантську газету, — на-

прямо тут не відіграє жадної ролі, — варто розгорнути які-небудь «білі» російські мемуари, повсюди, де тільки мога почнутися за Україну, за українське питання, ми можемо прочитати цілком аналогічні речі.

Усе це красномовно свідчить, що білі росіяне нічого не навчилися протягом цих багатьох років.

Минали роки, траплялося багато великих подій, Україна проголосила свою самостійність; цю самостійність визнали: Франція, Англія, Німеччина, Астрія, Угорщина, Болгарія, Туреччина, Румунія, Чехія, Фінляндія, Польща, Аргентина і т. д.; до сенату Сполучених Штатів Північної Америки вносилася біля про визнання самостійности України в формі УНР; чергоні росіяне-бо-льшевики—бодай на папері, а е-ж де-юре визнавали самостійність України в формі УНР, і в формі Української Держави і в формі У. С. С. Р., а те білі росіяне це все прогавили, цього всього не примітили, це їх маго обходить, неначе цього всього не було. Закреслимо цей почнемо, мовляв, все з початку, неначе тільки вчора трапилося гютне-а-рего-юція, й будемо дивитися на російсько-українські взаємовідносини через окуляри середини 1917 року. І по їхньому, Україна по цих бурхливих роках, по цих потоках крові найкращих її синів, пролитих за її визволення, мусить чомусь добровільно зріктися своєю незалежності, знову визнати себе за частину єдиної-неподільної Росії!

Що Росії дуже потрібна Україна з її хлібом, цукром, вугіллям, рудою, Чорним морем, — це цілком зрозуміло, це вже багато разів добре й влучно довели російські публіцисти, політики, економісти. А ось чи потрібна Росія для України, — цього вони й не довели, доказів цього якраз і бракує; щось не дуже-то потрібна Росія для України й за українською публіцистикою, економічною та політичною літературою. Але не дивлючись на це все, білі росіяне чомусь-то вгажують, чомусь-то наївно вірять (чи може тільки прикидуються), що Україна теж чомусь-то добровільно погодиться на свою інкорпорацію до «в'язниці народів».

І за це кажуть вони дуже лагідно, назіть посміхаючись до меншого брата, а в коли не бачать з його боку великого бажання що-до цього, зараз же недозначно вискакують зуби.

Точнісінько як у відомому німецькому прислів'ї, яке українською мовою брешуть так: «як що ти не хочеш бути мені за брата, то розіб'ю тобі голову»!

Багато суперечок є між собою у росіян різних таборів, але щодо українського питання, фронт у них завжди єдиний, щільний.

Дозволимо собі на хвилину трошки фантастики.

Припустімо, що в якийсь там спосіб у Росії знову запанувала «законна» влада, сім на престолі, звичайно в Москві, імператор Кирило І-й; скликано російський парламент — Державну Думу — з представниками всіх напрямків од найпрзвіших до комуністів.

Як звичайно, сварки, суперечки процвітають у такому конгломераті, й дуже не легко зібрати більшість голосів у цьому парламенті. Але

в парламенті «великий день», на катедру виходить прем'єр міністрів Мілюков і урочисто оголошує, що Україна (з правих місць вигуки, серед яких ясно чути голос Шульгіна: «немає України, це німецька видумка, є Малоросія»), що Україна чи Малоросія, ввічливо повертається прем'єр-міністр до правих лав, уперто не бажає федеруватися з Росією, а прагне до самостійности, отже кабінет міністрів вносить законопроект про асигнування потрібних кредитів на воєнні операції з приводу цього на півдні Росії аж до Чорного моря, посміхаючись закінчує прем'єр-міністр.

Буря оплесків по всіх лавах, всі співають гімна, влаштовують овацію прем'єр-міністрові й воєнному міністрові генералові Міллеру й законопроект приймається одногласно...

Ну й що-ж, чи можна нам закинути, що ця картина не реальна, не відповідала-б дійсности?!

Але жарт на бік! Чи ставив собі хто-небудь з політичних керівників білих росіян питання, що ж справді може виникнути, які будуть наслідки того, коли російські емігранські військові формації, просякнуті вищенаєденими поглядами своїх керівників, цілком пройняті статтями російських емігрантських газет що-до українського питання, що-до незалежності України, вступають на її територію?

Відомо-ж, як всяку політичну теорію втілюють на практиці багнетами й в скільки разів багнетна практика перебільшує кабінетні теорії.

Адже-ж і генерал Денікин перед своїм походом на Україну щось белькотав що-до прав «малоросійського язика», а добре пам'ятаємо, що залишилося після цієї жалюгідної теорії на практиці.

Отже з чим прийшли б на Україну білі російські війська, що принесли б вони з собою на вістрях своїх багнетів?

Чи прийдуть вони на Україну з тим, щоб визволяти її, дати їй волю, незалежність, чи прийдуть вони туди з тим, щоб відвойовувати її, підпорядковувати її силоміць білій Росії, творячи велику єдину, неподільну Росію, вбачаючи ворога в кожному свідомому українцеві-патріотіві, ставлячи до стінки, або вішаючи всіх тих, хто стоятиме на перешкоді об'єднанню єдиної-неподільної?

І як може й мусить поставитися до всього цього тридцяти-мільйонний український нарід?

Він стогне в сучасних російських червоних окупантських кайданах, прагне, вживає всіх зусиль, щоб визволитися від них, але не вже для того, щоб, позбавившись їх, добровільно погодитись знову бути закутим в окупантські російські, тепер вже білі кайдани? Кольор кайданив, як відомо, особливої ріжниць не грає.

Що-ж воно буде при нападі уже білих росіян на Україну? Чи не буде це повторіння фатальної помилки Денікина в-осени 1919 р. взагалі та під час взяття Києва зокрема? Чи не буде це тільки вода на млин большевикам?

Здається, на жаль, з приводу цього ніхто, з росіян питання собі не ставив; здається, на жаль, ніхто з приводу цього не думав, здається, на жаль, що росіяне на еміграції не тільки нічого не навчилися, але навіть

де-що й забули. Забули вони, очевидно, як в-осени 1919 року, під час руху Денікіна на північ, непокоїлися большевики в Москві, як там уже навіть пакувалися, готуючись до евакуації. Забули вони, очевидно, як тоді-ж большевики з Москви вимагали від своїх підпільних агентів на Україні в першу чергу докладних відомостей про стосунки Денікіна з українцями й як головне цими відомостями вони цікавилися. Забули вони, очевидно, як зрадили в Москві тоді, доставши повідомлення з України, що Денікін і не думає визнавати України, що він збройною силою підпорядковує її собі, поводить як з переможеною окупованою країною, й як заспокоїлися тоді в Москві, наказали розпаковуватися та чекати незабаром на успіх, на поразку Денікіна.

І ще забули, здається, росіяне, що «благородное население» України не тільки переінакшило назву «Добармія» на назву — «грабармія», але й на назву «драпармія» й що самісіньке це населення, тридцять мільйонів цих «хитрих хахлов», чимало спричинилося до влучності цієї останньої зміни назви.

Гл.Л.

Сесія Унії Товариств для Ліги Націй в Брюсселю

I.

Справа Східньої Галичини.

Що-року в лютому відбуваються в Брюсселю засідання постійних комісій Унії Товариств для Ліги Націй. Унія загалом має три сесії на рік. Брюссельська сесія звичайно буває найбільш продуктивною: тут є місце осідку секретаріату Унії, тут вже делегати не потребують витратити час на оглядини міста, яке всі добре знають, тут менше банкетів, прийнять, розваг, які улаштують членам Унії, коли вони приїздять в ту чи іншу столицю європейських держав.

Остання сесія була дуже цікава. Українська делегація порушила кілька справ, відбулося чергове (властиво, перше ділове, а не організаційне) засідання Комітету Сходу і т. д. Але головні питання сесії — це справа розброєння (сам лорд Сесіль приїздив до Брюсселю) і справа Східньої Галичини. Подамо зараз загальні відомості (офіційний протокол ще, звичайно, не готовий), які ми маємо про засідання меншостевої комісії в неділю 15 лютого. Першим пунктом саме стояла справа українських меншостей в Польщі. Три години з напруженням слідувала за цими дебатами повна зала, де були поважні представники майже всіх європейських держав. Головує, як і завжди, лорд Дікінсон.

Першим взяв слово проф. Роман Смаль-Стоцький і в імені української делегації сказав наступне (ми маємо змогу промови українських делегатів подати майже повністю):

«Пане Голово,

в імені української делегації маю за шану заявити:

На зборах комісії меншостевої в Данцігу голандська делегатка пані Банкер-ван-Басе поставила запитання про становище українців під Польщею і про так звану паціфікацію. Це запитання було цілковито підтримане в довгій промові головою української делегації проф. Шульгиним. В свою

чергу проф. Дембінський, голова польської делегації, прирік, що на слідуючу сесію комісії в Брюсселю польська делегація подасть докладну відповідь на запит голандської і української делегації. Вважючи, що справа взаємобідности Польші з найбільшою своєю меншістю, українською, має дуже велике значіння для встановлення справи миру на Сході Європи, українська делегація сподівається, що одержить тут шбіяну відповідь на поставлені в Данцигу запитання і що ця поважна справа буде тут докладно обміркована».

Далі слово забирає в імені польської делегації проф. Стронський, який перш за все подає до відома, що польська делегація мала на увазі відповідь дати і що проф. Дембінський про це написав лист до Генерального Секретаря Унії. Останній це підтверджує. Далі промовець з'ясовує, що належить до правого крила опозиції в сьмі і що його погляди на справу можуть де-чим різнитися від поглядів другого члена делегації, представника більшости, п. Левенгерца. Далі п. Стронський подає відомості про існування за кордонем української військової терористичної організації, яка одверто в своєму теж закордонному органі говорить те, що вона має переводити терор на теренах Польщі. Докладно зупиняється промовець на актах «саботажу», що по його словам стали особливо інтенсивними в кінці літа 1930 року. У відповідь на ці терористичні акти уряд післяв військовою експедицію до Східньої Галичини. Промовець каже, що характер масових підпалів примушував уряд прийняти радикальні якісь міри. Він запитує себе, що-краще—військова експедиція, чи проголошення військового стану, що привело б до смертних вироків. З цієї першої промови ще не зовсім ясна думка п. Стронського, але в дальших репліках він заявив, що обидві методи він одкидає нагадує, що його політичні «розслід» що-до терористичної акції, тоді уряд їх не послухав, а тепер пішов на такі крайні міри, як військова експедиція. П. Стронський визнав, що людей били, але що-до вбивств, то він знає тільки два випадки; визнає, що були факти насильства над жінками, що були факти руйнування українських інституцій. Загалом п. Стронський називає ці факти жалюгідними і говорить, що міністр внутрішніх справ веде розслід та що винні будуть покарані.

Далі голова дає слово проф. Шульгинові.

«Пане Голово, Пані і Панове,

Коли у нас розпочинаються подібні дебати, я особливо ясно відчуваю, яке значіння має наша Унія. Це є довгяна трибуна, де ми можемо в спокійній формі обміркувати найпекуучіші питання, які повстають перед нами.

Я з великою увагою слухав промову п. Стронського і можу констатувати, що він свої погляди і думки висловив з певною сміливістю і одвертістю. П. Стронський визнав, що події в Галичині є «жалюгідні», що були акти насильства над жінками, що були випадки нищення майна, що людей били. П. Стронський має рацію: смертних випадків не так багато, але я певен, що він погодиться зо мною, що часом смерть ліпша од безчестя. Я певен, пане Стронський, що при цій дилемі, ви самі вибрали б перше...

Мушу сказати, що ці репресії викликали однодушний протест всіх українців. І то не тільки тих, що є одвертими вопрोगами Польщі, але й тих, що широко прямують до порозуміння з нашими сусідами з заходу. Я належу до цих останніх і через те події в Східній Галичині особливо гірко мене засмутили.

Що ж там сталося? Я далекий від того, щоб одкидати факт, що хронологично акти паціфікації були попереджені актами так званого саботажу. П. Стронський приписує його україн-

ським терористам. Це правда, що вони одверто в органах преси заявляють про свої терористичні плани, але чи не припускає п. Стронський, що не тільки українські терористи могли робити акти саботажу, чи не має Польща ще інших ворогів і то із Сходу? Так чи інакше, але ці акти були засуджені, як я це вже говорив в Данцігу і всіма галицькими партіями, і митрополитом Шептицьким. Так само осудив їх і провідник уряду нашого на вигнання Андрій Лівіцький, осудила їх і Головна Еміграційна Рада. Але, осуджуючи акти саботажу, ми мусимо сказати, що між ними і репресіями пропорція абсолютно згублена. Ми переконані, що держава може знайти інші методи, щоби встановити у себе спокій, що посилка військової експедиції завжди є небезпечна тим, що в цих випадках страждають не ті, що дійсно винні, а мирне населення.

Я не вхожу в дальший опис тих, по словам самого п. Стронського, жалюгідних подій. Інші більше до того покликані — я маю на увазі представників українських меншостей в Польщі, членів парламенту. Я не хочу брати на себе відповідальності говорити в їхньому імені. Я сказав в Данцігу й тут повторюю: наша асоціація для Ліги Націй повстала на Великій Україні, в Українській Народній Республіці ще в часи, коли ми посідали свою територію. Тепер нашу землю окуповано Москвою, і ми опинилися на вигнанні. Але ми рішуче підкреслимо: українську проблему ми не зводимо до проблеми виключно меншостевої: це справа державна. Українську державу було відновлено у 1917 році, навіть нгйлютіші вороги наші, московські окупанти, не знищили цієї держави. Принаймні де же українська совіська республіка залишається окремою державою. Ми боремося за повну незалежність України, ми боремося за відновлення УНР на наших теренах, ми боремося за демократію і за європейські форми нгшої державности.

Коли ж тут забираю я голос в меншостевій справі, то роблю це через те, що, як людина, я не можу бути байдужим до несправедливостей, що були заподіяні в Галичині. Я забираю цей голос, бо я переконаний є також, що реальна політика українська мусить базуватися на дружньому порозумінню з усіма націями західньої Європи, отже і з нашими безпосередніми сусідами — поляками.

Я забираю це слово не для того, щоб зробити прикрість нашим польським колегам, а через те, що я хочу, що я гаряче бажаю найти вихід із становища, сприяти розрішенню галицької проблеми.

Як цього досягнути? Ми можемо протестувати і це не раз робили. Це дає моральне задоволення покривдjenням, але конкретно справи не розрішусь. Найкращим способом реального полагодження справи — це порозуміння на місці між більшістю і меншістю. Але чи це зроблено? Чи зроблено для того хоч перші кроки? Хто має розпочати? На це останнє питання я маю цілком певну відповідь: розпочати може тільки більшість, тільки ті, хто є зараз дужчі. Слово за польським громадянством.

Як саме розрішити справу, які конкретні форми їй надати, до цього я знову таки втручатися не буду. Але я дозволю собі висунути тут загальні принципи, які підказує мені мось сумління. Немає такої неправди, якої б не можна було полагодити; коли це не можливо з погляду матеріяльного, моральна

репарація завжди можлива. Проти несправедливості є один лік — справедливість, проти беззаконня — закон. Отже винні за надужиття над мирним населенням мусять бути покарані. Це прирік міністр внутрішніх справ Польщі. Це мусить бути здійсненим. Це дасть перше заспокоєння людським пристрастям. Ми чули тут, що ніхто не заперечує факт, що бути закриті і понижені різні українські установи. Справа ходить тільки про те, чи цих випадків було 3 чи 103, чи ще якась инша значно більша кількість. Але коли самий факт є визнаним, мусить бути визнана в принципі і та репарація, яка цим установам належить, скільки б їх не було. І нарешті треба радикально задовольнити потреби українських меншостей. Я закликаю до смилівости наших польських колег: в цьому напрямку треба йти як найдалше. Нема чого боятися ірідентизму: ірідентизм серед меншостей є оборотно пропорційним тому становищу, в якому знаходиться ця меншість в державі.

Я сказав, що ці побажання продиктовані мені моїм людським сумлінням. Але мушу признатися: мої національні почуття не можуть не відограти тут своєї ролі. Як українець, я гаряче, пристрасно бажаю, щоб ці побажання здійснилися. Як і в Данції, так і тут я можу теж сказати, що на моє глибоке переконання радикальне задоволення українських національних меншостей лежить перш за все в інтересах самої Польщі і, ставлючи своє побажання, я тим самим дбаю і за її власний розцвіт.

Я роблю цей гарячий заклик до вас, панове польські делегати, до вашого суспільства і певний в тому, що даючи розрішення цим тяжким проблемам, ви сприятимете тій високій справі, яка є головним завданням нашої Унії для Ліги Націй: ви сприятимете встановленню миру на Сході, ви дієте не до тієї чисто зовнішньої «пацифікації», а до пацифікації справжньої, внутрішньої, до пацифікації людських душ».

Довга промова проф. Шульгина була вислухана з великою увагою і вкрита оплесками. Дебати розвивалися далі. За проф. О. Шульгиним бере слово п. Левенгерц і розвиває ті ж мменти, які вже зачепив п. Стронський. Він теж вважає, що «пацифікація» дала місце для прикрих подій, але хоче довести, що иншого виходу в уряді не було, бо ще гірше було б оголошувати військовий стан. Винні за надужиття будуть покарані, на цьому промовець категорично настоює. У відповідь п. Шульгину він заявляє, що він згоден з тим, що більшість мусить зробити перші кроки до порозуміння, хоч би й були певні труднощі з боку меншостей. Він прирікає, що більшість піде, не дивлячися ні на що, на порозуміння і що цього порозуміння прагне все польське громадянство.

Пізніше в своїй другій репліці п. Шульгин відмітив ці слова п. Левенгерца і висловив побажання, щоб це не залишилося тільки фразою, щоб слово стало ділом (сказав це не тільки французькою мовою, але й українською).

З гарячою промовою виступила пані Баккер, що почала з подяки полякам за інформації і поставила запитання, чи не було зв'язку між виборами і пацифікацією. Польські делегати рішуче цьому заперечили. Пані Баккер поставила ще низку різних питань і закінчила гарячим осудом методів пацифікації та закликом до покарання винних.

Цікаву промову виголошує проф. Бове, делегат Швейцарії, редактор бюлетеня для меншостей, гарячий їх оборонець. Він починає свою промову висловлюючи здивування, що польські делегати говорили одверто, і розуміє всю трудність їх становища. Він також відмічає, що проф. Шульгин зумів знайти відповідний тон і хоч всі відчували, що внутрішнє він «весь горить», його промова мала форму лагідну, була спокійною, «відносно

спокійною». Він хоче в тих же щирих тонах обміркувати ті події, які тяжко вразили його-самого. Він не є ворогом Польщі, навпаки має до неї симпатії, але тим більше мусить він зупинити свою увагу на цих прикрих подіях.

Виступають ще бельгійський делегат ван Обербекер, ще подають один одному репліки польські і українські делегати, а також пані Баккер і Бове.

З'ясовується між иншим, що загальної принципової революції, що була б опублікованою на зовні скласти не можна, бо загальні повноправні збори Унії (асамблея) зберуться на весні в Будапешті і там вирішено з тактичних моментів меншостевих справ не торкатися. Але лишити справу в повітрі ніхто не хотів: занадто вона вже повезла. Отже ухвалено було, по-перше, рекомендувати польській делегації добитися порозуміння з українськими меншостями безпосереднє і, по-друге, утворено було комісію, яка має дальше розслідувати справу і дати доклад меншостевій комісії на її слідуючій сесії в жовтні місяці. До цієї комісії лорд Дікінсон призначив пані Баккер, п. п. Шульгина і Стронського.

Проф. Шульгин що-до першого побажання підкреслив, що справа натурально мусить ходити про порозуміння між українськими меншостями і поляками. Він висловив жаль, що представники меншостей українських не є присутні і що не існує їх окремої асоціації.

В дебатах було згадано не раз ім'я митрополита Шептицького, при чому п. Стронський зробив закид на адресу голови галицької церкви, що його протест проти терору прийшов запізно. Проф. Р. Смаль-Стоцький енергійно виступив в оборону митрополита, який, не раз виходючи з становища католицької церкви і моралі, осуджував акти терору.

Цікаво одмітити, що ці дебати зробили величезне вражіння на всіх присутніх, які з великим співчуттям поставилися до українських виступів.

Один з представників великих держав, що дотепер дуже стримано ставився до українських питань, сказав, що ці дебати не тільки з'ясували становище в Східній Галичині, але загалом піднесли українську справу в цілому. Неділя 15 лютого в усякому разі була українським днем в Брюсселю.

Відомості про інші справи і особливо про Комітет Сходу подамо пізніше.

Л. Г.

Олекса Ілляшевич.

(Некролог).

9-го лютого с. р. в Парижі у шпиталі Бруссе помер Олекса Ілляшевич, козак Окремої Кінної дивізії. Помер од сухот. Народився покійний 29 жовтня 1897 року в с. Устиновці на Полтавщині. В часи визвольної боротьби був в українській армії і з нею вже не розлучався. Переніс все, що вона переносила, ділив і горе, і славу. Після переходу за Збруч попав разом з нею до таборів, де був інтернований. Аж врешті в 1924 році переїхав на працю до Франції, і на початках організаційного емігрантського життя став активно до громадської праці в складі членів Українського Гуртка в Юзі.

Але праця на заводах одбилася на стані здоров'я покійного. Став нездужати, а далі все гіршало. Врешті минулого року мусів покинути роботу, а далі і злягти до шпиталю. Підточений війною, перебуванням в таборах та тяжкою фізичною працею тут у Франції, — знеможений організм не витримав, і в лютому місяцю Ілляшевича не стало.

Одпровадити небіжчика на місце вічного спочинку зібралось багато

Олекса Гляшевич († 9. 11. 1931).

як його бойових товаришів, так і приятелів. Були навіть французи з того заводу, де він працював. Так само були представники від Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Орг. у Франції, від Управи Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції та від Громади в Парижі. Ними покладено було на труну небіжчика гарну китицю квітів з українськими стрічками. Поклали квіти і його товариші та приятелі.

Поховано його було під Парижем на кладовищі Тійє 13 лютого с. р. На могилі було одслужено панахиду. Сумно розносилися в мокрому від дощу повітрі звуки «Вічної пам'яті».

Най буде йому, приятелеві, воякові і товаришеві, легкою чужа земля.

Д.

3 міжнароднього життя.

— Події в Іспанії. — Роля Каталонії.

Справедливо хтось сказав, що організувати в державі диктатуру відповідно легко, але потім ліквідувати її — річ дуже тяжка. Ця думка ілюструється зараз в Іспанії фактами.

Рік тому назад, як відомо, закінчила своє існування заведена року 1923 диктаторська влада іспанського генерала Прімо де Ривера, що при-

мушений був зійти з політичної арени, бо своїм семилітнім урядуванням завів країну до сліпої вулички. На його місце поставлено було другого генерала — Беренгуера, людину доброї волі і ширих намірів, завданням якої мало бути — обережно і помалу, на тихих гальмах перевести іспанську державу з диктаторської вишини на рівнину покинутого перед тим не дуже то широкого та все ж таки конституційного шляху.

Ген. Беренгуер цілий рік, в міру своїх сил та свого державного вміння, працював у тому напрямі. Він упорядкував, як міг, диктаторську спадщину свого попередника, зліквідував цілий ряд політичних і громадських обмежень, але налагодити державне життя, здеформоване семилітнім самовладним режимом, було вище за його можливості. Виявилася ця неможливість особливо яскраво саме тоді, коли треба було зробити останній поворот до попереднього конституційного ладу, — себ-то, скликати парламент.

Підготувавши, як йому здавалося, громадський ґрунт і політичні настрої, ген. Беренгуер видав королівський декрет про загальні вибори до парламенту, в якому було, як то подобає в таких випадках, — призначено і день тих виборів, і термін відкриття нового парламенту. І от як раз цей декрет, що ним начеб-то щасливо закінчувалася ціла справа, зробив у країні таке враження, що за якихось два тижні після нього ген. Беренгуер примушений був подати до демісії, порадивши королеві анулювати декрет про вибори та про відкриття відтвореного парламенту.

Сталося так з різних причин. По-перше, тому, що король та його припоручники хотіли скликати не той парламент, який бжежє собі мати політична опінія Іспанії. Декрет цілковито ігнорував політичну ситуацію, яка склалася на сьогодні в країні після довгої безконтрольної диктатури. Король та ген. Беренгуер уявляли собі новий парламент безпосереднім продовженням тих Кортесів, що їх було відкрито року 1923 ген. Прімо-де-Ривера. Вони начеб-то впрост позабули, що ті Кортеси (нижча палата конгресу, вища—сенат) базовано було на дуже старому законі, виданому — ще в 1876 році; що Іспанія давно вже той закон переросла й потребувала нового. І справді, як тільки було проголошено виборну кампанію, то виявилось, що до такого парламенту власне немає кого вибрати, бо переважна більшість політичних партій проголосила тим виборам безоговорочний бойкот. І зробили те не лише соціалісти та різні совітські угруповання, але в значній мірі й ті, що колись то звикли були державно працювати на основі вказного вище закону в парламенті. Майже загальним політичним гаслом в країні стала вимога про необхідність викликати до життя не колишнього типу Кортеси, а впрост Установні Збори, бо, як здається зараз іспанцям, — лише всемогутня представна установа в силі врятувати країну од заколотів та неминучої анархії. Колишні Кортеси на те не надаються, хоч би вже тому, що конституція з 1876 року не дає якої-будь легальної можливості — навіть у деталях — реформувати заведений порядок, бо в ній немає зовсім вказівок на те, в який спосіб можна було б її змінити. Ця конституція написана так, начеб-то законодавці вважали її навіть непорушною.

Після демісії ген. Беренгуера іспанському королеві залишалося два шляхи: або ще раз встановити нову диктатуру, або зговоритися з прихильниками Установних Зборів. Альфонс XIII після недовгого роздуму вибрав Другий шлях. Скласти новий кабінет він запропонував своєму відомому противникові Санчесу Гуері, тому самому, що так недавно стояв на чолі військового повстання проти ген. Прімо-де-Ривера, був ним заарештований, просидів на яхті-тюрмі кілька місяців, приймаючи там гостей і журналістів, і був потім виправданий військовим судом, який одмовився визнати злочинним повстання проти диктаторської влади.

Санчес Гуера хотів скласти широкий коаліційний кабінет із прихильників Установних Зборів, не тільки правих, як він сам, але й лівих, що сиділи на цей час у тюрмі. Він одвідав їх там, мав з ними наради і кабінета склав, але поставив королеві такі умови, на які той погодитися, явна річ,

не міг. Король, по-перше, мав зречтися свого права veto що-до постанов майбутніх Установних Зборів. Проти цього Альфонс XIII, як здається, нічого не мав, сподіваючися, що Конституанта не вимагатиме од нього, аби він перестав бути королем. Але друга вимога рішуче занепокоїла його, бо новий кабінет зажадав од нього, аби він на цілий час існування Установних Зборів виїхав з Іспанії, передавши свої права тим самим Установним Зборам. Це вже було подібно до наявного вигнання, звідки повороту мабуть таки і не було б.

В країні знову заговорили про військову диктатуру, але Альфонс XIII не хотів, чи не зважився взятися ще раз до того методу урядування. Військо поки-що зостається йому вірним, революційному розкладові не підлягло, і цілком природно, король береже цей козирь для того часу, коли вже без нього не можна було б обійтися. Він ще раз вернувся так само до прихильників Установних Зборів, але до більше поміркованих, не таких радикальних що-до династії та до його особи. Місію скласти кабінет взяв на себе адмірал Азнар, морський міністр того кабінету, що був скинутий в 1923 році ген. Прімо-де-Ривера, монархист, ліберального напрямку, людина поважана в країні, політично чиста і великих персональних здібностей.

Нова іспанська влада, на чолі з безпартійним адміралом Азнаром являється концентрацією всіх монархістичних сил, починаючи зправа до центру та трохи лівіше, бо розуміння «правий» та «лівий» не зв'язані у цій країні розумінням монархістичного принципу. Входить до неї багато видатних заслужених старих політиків, як консерватор Маура, ліберал Романонес, Ієрсія Прієто і той самий ген. Беренгуер, що взяв посаду військового міністра. Силою нового кабінету являється присутність в ньому представника каталонського національного руху, з яким досі боролися досить старанно всі іспанські уряди — ліберальні, консервативні й диктаторські.

* * *

Два слова про Каталонію. Ця невелика простором провінція іспанського королівства, — в північно-східній приморській частині Піренейського півострова, на кордоні з Францією, являється найціннішою і найбагатшою частиною цілої держави. А то тому, що в ній зосереджено майже цілий великий промисел Іспанії, що її головне місто Барселона належить до найбільших торговельних портів на Середземному морі. Заселена Каталонія густо, бо вміщає в собі по-за четвертину цілого населення Іспанії, її багаті поля оброблені, — в однину од решти Іспанії, згідно з новішими хліборобськими методами, її міста конкурують промислом і торгом з ліпшими європейськими містами, її населення активне й стоїть на високому рівні просвіти і культури, взагалі, Каталонія — сама європейська провінція з усіх іспанських провінцій. Але особливо становище Каталонії серед інших іспанських провінцій означається ще й тим, що каталонці — не іспанці по національності, що це цілком окремий народ, своєю мовою та історичною культурою ближчий мабуть до французьких провансальців та до італійців, ніж до іспанців Арагонії, Андалузії, Кастилії. Традиція каталонської окремішності ніколи не переривалася серед місцевого народу, а за останні десятиліття — вона знайшла собі вираз в тому, що Каталонія тихою, але впертою й невтомною працею відтворила своє національне обличчя, «каталонізувавши», так мовити, ціле місцеве життя. Їм мають вони свою національну пресу, літературу й мистецтво, бо в каталонських руках знаходиться вже ціле провінційальне і муніципальне урядування, школа, а що ще важливіше — усі каталонські поля, цілий промисел і цілий торг. Слідом за тим звичайно з'явився і національний політичний рух, що змагається закріпити всі ті досягнення шляхом утворення національної державности в тій чи іншій формі її. В останніх революційних подіях каталонці прийняли участь в двох напрямках. Ліві політичні угруповання увійшли в контакт з такими ж групами іспанськими, видобувши від них для Каталонії право на

самоозначення аж до відокремлення. Помірковані ж групи зговорилися з адміралом Азнаром, що визнає за Каталонією право на широку політичну автономію, що межує з правами англійських домініонів. Каталонці таким чином застрахували свою справу в двох головніших напрямках, але обидва ті напрямки, при певних умовах, можуть потягти за собою зміну державних кордонів Іспанії й появу нової держави на берегах Середземного моря.

* * *

Новий кабінет адмірала Азнара опублікував уже свою програму. В основу своєї державної чинності він поставив тези, висловлені одним із лідерів каталонського руху, а саме, Камбо, який взяв на себе підтримку влади Азнара, але сам не ввійшов до неї, бо лежить у ліжку тяжке хворий. Тези ж ці такі: ні революції, ні диктатури, ні повороту до старого режиму. В Іспанії мають бути скликані установні збори, які переведуть всі необхідні для неї політичні реформи, в тому числі встановлять і політичну автономію Каталонії. Підготовкою того має бути переведення виборів спочатку до муніципалітетів, потім до провінційальних сеймів, і лише тоді, коли внутрішнє урядування буде забезпечене, скликано буде Установні Збори. Цей останній акт має статися літом, приблизно десь у червні місяці поточного року. До того часу влада зобов'язується знести політичні обмеження, заведені диктаторським режимом, упорядкувати фінанси, зладити економічну кризу чи наслідки її і т.д. Близьке майбутнє вкаже, оскільки ця програма відповідає настроям країни. Після кількох літ диктаторського неладу ніколи не можна наперед знати, як обернеться справа.

Observer.

Маленький фельетон.

«Зрозуміння ідей» або у городі бузина, инакше «здоровий корм суспільству»

«У моїх руках український двотижневик «Н е з а л е ж н і с т ь». Клич самостійної Соборности, який є сьогодні національною догмою усіх націй світу, підкреслений у ньому надзвичайно виразно.

«Український нарід стихійною силою поширював свою територію в час найстрашнішого національного гнету. Програма під Полтавою не дозволила йому креслити політичні кордони. Революційний зрив 1917 року дає знову можливість українській нації вбивати граничні стовпи. Бажання самостійної Соборности не завжди було належно підкреслено у хвилях революції, її значіння відчула укр. нація в далеко сильнішому степені по нашій мілітарній невдачі.

«Однак клич самостійної соборности проявляється не тільки в

політичних стремліннях кожного народу. Він пробивається також в зовсім буденних подіях і виявах життя.

«Точний від'їзд і приїзд потягів, добре налагодження поштових пересилок, точний початок театральних вистав, чистота вулиць, і тисячі інших проявів життя, все це є виявом системи самостійної соборности нації.

«Клич цей є висловом кожного почину політичного провідника.

Він є в свідомості кожного газетяра, який має подавати здоровий корм суспільству.

«Він є провідною думкою жінки, яка виховує своїх дітей, піклуванням батька, цього опікуна родинного огнища.

«Його розуміє пан-отець, коли

пояснює вірним слова Христа, що кожна влада походить від Бога.

«Він заложений в переконанню кожного всяка, який не зверне ніколи зброї проти своєї Батьківщини.

«Він є в кожному ділі кожного громадянина.

«Самостійна Соборність це національна система, в якій всі колісця громадської машини мусять йти в рівному темпі.»

Ю.

Від Редакції: Доводимо до відома наших шановних читачів, що вищенаведена монографія на тему: «Незалежність та найновіший спосіб підмітання вулиць» або — «Чим годувати суспільство» не є взята з повного збірника «Пророцтв Григорія Распутіна», а з'явилася в місцевому тижневику «Незалежність» ч. 3, в якості передової статті. Хто би тому не вірив, має пересвідчитися в редакції зазначеного органу (Bd. La Tour Maubourg, 27, Paris 7-e).*)

Наші читачі ремствують, що не завжди в «Тризубі» є фельетон. Каємося: винні. З тим більшим задоволенням передруковуємо замість фельетону передовицю з «Незалежності»: вона того варта. Сподіваємося, що шановна редакція «безпартійного органу» «націоналістів» буде нам вдячна за популяризацію її ідей таких яernih, глибоких і оригінальних.

Беручи під увагу, що автор зазначеного архитвору зістав негайно покликаний каблограною на становище головного редактора «New York Herald», і не допускаючи, щоб подібна перлина українського народнього письменства пропала марно, ми вважаємо своїм національним обов'язком оголосити слід. конкурс:

Хто би вгадав: 1) Який зв'язок між самостійною соборністю і точним початком театральних вистав.

2) Про що думає пан-отець, коли разом з редактором «Незалежності» поясняє вірним, що всяка влада походить од Бога.

3) Яка різниця між самостійною соборністю, яка згідно геніяльної кваліфікації редактора «Незалежності» є «системою, в якій всі колісця мусять йти в рівному темпі, і машинкою до шиття, дістане:

ч. 3-є «Незалежності» (на звичайному папері) і білет на métro aller-retour, щоб міг поїхати до редакції запропонувати свої послуги на місце пана Ю. **) С.

З преси.

«Більшовик України» (ч. 2) в статті Гр. Барбари — «Західне-укр. трудяще селянство в боротьбі проти окупації» дуже вдоволений подіями в Галичині. Стверджуючи, що ініціатива їх виходить од комуністичної

*) Наколи б при тому інтересант дістав вибух нервів, має лікуватися на власний кошт. С. —

**) Приступаючим до цього конкурсу рекомендуємо особливу обережність, бо згідно найновішим дослідям Пастерівського Інституту в Парижі читання «Незалежності» в значно більшій мірі впливає на інтелектуальні здібності пересічного homo sapiens, ніж соборність на чищення вулиць і на точний початок театральних вистав. С. —

партії західної України і що націоналістичні елементи, мовляв, хотіли лише примазитися, він констатує, що

«Ніколи ще на Західній Україні не було таких можливостей, як тепер для організації компартією на селі всієї трудящої селянської маси»,

і обіцяє, що КПЗУ все, що скоїлося в Галичині, використає в найліпший для Москви спосіб:

«КПЗУ справиться із своїм завданням і, стоячи на чолі боротьби трудящих Зах. України під проводом КПП, поведе їх до переможної революції в Польщі за диктатуру пролетаріату, за землю без викупу для вільних робітників і селян, за приєднання Західної України до Радянської України».

Більш ясно висловитися не можна. Але чи почують це всі глухі, що своїми нерозважними чинами л'ють воду на большевицький млин, готують собі катастрофу і відбудовують своїми власними руками московську тюрму народів?

* * *

Пряшівська (на Підкарпаттю) «Народня Газета», що видається плутаною московською мовою, скаржиться в ч. 4 на підкарпатську інтелігенцію, що вона

«На 12 році слов'янської республіки... все ще не одвикла від читання мад'ярських газет»,

і що

«відчуження інтелігенції від народу тягнеться особливо довго з-за мад'ярської ідеології».

А хіба, скажемо ми, друга частина тієї-ж самої інтелігенції одвикла друкувати московською мовою свою на трое століть спізнену ідеологію.

Чи москвофіли і мад'ярони не того самого рабського поля ягоди. Годі дурити себе й других і закликати

«замість мад'ярської преси читати «русскую» світову».

Не тратьте, куме, сили, спускайтеся краще на дно історії.

* * *

«Борьба», що виходить під редакцією був. члена Виконавчого Комітету УССР Беседовського, оповідає в ч. 13-14, хто такий Балицький. той Балицький, що судив, усмиряв і вішав на Україні во славу московської окупації, а тепер є правою рукою Менжинського у Москві.

«До революції він був погромщиком і чорносотенцем, студентом білопідкладочником, добре відомим в Донецькому

басейні, в Бахмуті і Луганську, після революції він умудрився пролізти до партії, попасти на працю до ЧК и ППУ і зробити блискучу кар'єру. Коли про його минуле казали Сталіну, останній відповів «Немає значіння; це — здатний жандарський генерал. Ми його використаємо».

Про одно лише «Борьба» забула написати, а саме про те, що всі її співробітники не так давно були поміщиками Балицького, та що большевизм по самій своїй суті є партією пролаз і перелицьованих московських жандармів.

З широкого світу.

- 7-8 березня у Франції має відбутися загальний перепис населення
- Помер визначний політичний італійський державний муж і політичний діяч Тітоні.
- В Римі арештовано відомого анархиста Гитру.
- На спогад 175-ої річниці з дня народження Моцарта австрійський уряд постановив вибити гроші з його портретом.
- Міс Європою обрано французьку Жану Жюя.
- Заступник московського патріярха наказав литовському митрополитові Елевферієві перебрати у відомого митрополита Євлогія російську західно-європейську єпархію. Останній не згодився.
- Остання статистика перевірна показала, що, не дивлячися на загальний зріст населення Італії, її гірські області винародовлюються.
- Президентом Фінської республіки обрано відомого політичного діяча і борця за фінську незалежність голову ради Міністрів нинішнього кабінету Свінховуда.
- Економічний комітет Ліги Націй почав обмірковувати проблему совітського демпінга.
- В 1930 році в'їхало до Англії 454.752 чужинці, виїхало 449.628.
- В бюджетовій комісії німецького рейхстагу відбулися дебати в справі комуністичної антирелігійної пропаганди.
- Новий німецький пресовий закон забороняє депутатам рейхстагу бути відповідальними редакторами органів преси.
- В Парагваю група комуністів захопила місто Енкарнафіон.
- В Болгарії викрито кілька значних комуністичних організацій.
- В Атенах знайдено кілька нових часток статуй славнозвісного античного скульптора Фідія.
- В Петербурзі помер відомий російський історик Карєєв. Покійний був відомим знавцем великої французької революції, історії західної Європи взагалі і зокрема історії XIX віку.
- З огляду на антисемітський заклот зачинено Інсбрукський університет в Австрії.

Хроніка.

З життя укр. еміграції У Франції.

— По Союзу Укр. Емігр. Організації у Франції. 23 лютого відбулося засідання Генеральної Ради Союзу. Прийнято до відома ріжні інформації з місць, в тому числі повідомлення про поповнення громадами фондів союзу—стипендійного і газетного; про заходи Ліонської Громади по улаштуванню сталих лекцій і уміщення статей про Шевченка у французькій пресі; про пропозиції групи громадян коло Кан оборудувати ферму, яку вони мають, під імпровізовану санаторію; про спроби Шаповала баламутити укр. колонії в Діжоні, Дамарі й Корбей; про заходи коло заснування «Просвіти» в Бійянкурі коло Парижу, і т. и.

Далі було заслухано доклад секретаря Ген. Ради про його переговори з Радою Парафії у Франції; що торкається запрошення нового священника, постановлено виправити до Преосвященного Іоанна Теодоровича прохання Генеральної Ради Союзу і вжити всіх заходів до найшвидшого прибуття до Франції прот. Абрамовича.

З дальших постанов слід відмітити: 1. постанову про референдум серед Громад про день скликання з'їзду Союзу, 2. про конкурс на другу студентську стипендію Союзу і вироблення правил його, на прикінці Генеральна Рада винесла ще кілька постанов в справі видання газети.

— В Українській Громаді в Парижі. В суботу 21 лютого в помешканню Української Громади в

Парижі одбулася бесіда кн. Токаржевського - Карашевича на тему «Де-що про гетьмана Орлика». Бесіда вийшла надзвичайно інтересною. Промовець, взявши темою особу гетьмана Орлика, його походження, життя, чинність і переведену діяльність аж до самої смерти, дав присутнім, яких було багато, повну картину з минулого, тим більше, що наведені ним факти з цього давнього минулого так негадували присутнім пережити нами боротьбу зо всіма її деталями. Велика дяка доповідачеві за те, що поділився з присутніми тим матеріалом, який багатьом з присутніх був незнаний, а проте дуже цікавий й повчачий.

— Гренобль. 25 грудня Громада влаштувала загальну кутю. Присутніх було багато. Перед вечером п. Рогатюк сказав промову, чулу, хорошу, згадуючи тих, хто життя поклав за волю України, після нього ромовляв п. Варнак-Вонарха. За товариською розмовою час плинув і розійшлися дуже пізно.

— 1-го січня влаштовано було зустріч нового року. Голова Громади вітав присутніх з Новим Роком та закликав до єднання навколо прапорів УНР. Після премови одбулися співи та декламації. Чудово співала пані Миронович під акомпанімент гітари. Громада починає поширювати свою діяльність і на т. зв. «малоросів», яких тут багато і які ще й досі бояться одверто стати на український бік, але вже починають цікавитися нашим життям. Безробіття трохи чіпнуло і нашу сторону. Праця зменшена до 27 годин на тиждень.

— Свято 22-го Січня відбулося 15 лютого. Салю в укр. ресторації «Одеса» було прибрано по святочному. На стінах порозвішувано

портрети Головного Отамана С. Петлюри, Мазепи, Шевченка та Франка. Золотий Тризуб на блакитнім полі, під ним портрет С. Петлюри оwinуто зеленим вінком, по боках 2 великі жовтоблакитні прапори на держальцях з золотими тризубами (роботи п. Грушка). Поруч з другими портретами менші прапори з вишитими тризубами. О 4-й год. Голова Громади відкрив свято палкою патріотичною промовою, а після неї — хвилина мовчання — згадка про полеглих. Далі гімн «Ще не вмерла Україна» та «Не пора, не пора». Після того присутні вислухали великий і змістовний реферат, який було виголошено п. Вонархою. Далі слідує декламація: п. Рогатюк, Вонарха (власні твори), і маленьких декламаторів: Люсі Каницької та Сергія Мироновича. Після цього, на пропозицію п. Вонархи зібрано 88 фр. на користь Бібліотеки ім. С. Петлюри у Парижі.

О 7-й год. відбулася спільна вечеря, підчас якої виступали з декламаціями п. Грушко, Дорожинський та Токайло — власні твори, пані Миронович та п. Радкевич — з співами, а далі слухали радіо. Продавалися національні розетки на допомогу хворим і зібрано 45 фр.

Цікаво одмітити, що деякі «малороси» тепер вже починають вірувати в Україну, та вже тепер говорять: «ми думали, що це була «німецька видумка», а тепер видно, ця «німецька видумка» є нічим иншим, як «московською брехнею». Робота Громади і громадян роблять своє діло. В час добрий. Починаємо готуватися до Шевченковських свят.

— З життя Філії Громади в Ля-Мюр. В горах на копальні, в тяжких умовах заробітчанського життя, провадить роботу Філія, до того ще поляки та комуністи роблять великі перешкоди, але не зважаючи ні на що, Філія провадить національно-громадську справу. Голова Філії п. Олевський — провадить навчання 2-х членів і одного не-члена філії українській грамоті. 25 грудня було влаштовано загальну ве-

черю (кутю), були на вечері і не члени Філії. Випикує Філія 2 часописи з Галичини, зроблено було збірку на допомогу хворому українцеві, що прибув на контракт і захворів, — зібрано 142 фр., допомагали п. Гдешинському, що 2 місяці був хворий, та зібрано на допомогу хворому поручи. Кушнірові, що лежить в Гренобльському шпиталю. Безробіття зачепило і тут, працюють по 5 днів на тиждень. Треба побажати успіху тим людям, що в тяжких несприятливих умовах, але з твердою вірою в свою правду, працюють на користь рідної справи. Всі члени Філії — молоді, та дякуючи енергії п. Адама Олевського — зміло ведуть працю.

— Міжнародня Колоніяльна Виставка в Парижі. Як відомо, в 1931 році в Парижі має відбутися Міжнародня Колоніяльна Виставка, що буде служити не лише місцем матеріального обміну, а й морального пізнання народів. Численні французькі артистичні організації і Т-ва організують на виставці вистави, міжнародні концерти, співи і т. и. Безумовно, що там могли б собі дістати місце і українці в такий, наприклад, спосіб як виступ хору чи окремих співаків. Підносимо думку про те, щоб і українці в якийсь спосіб себе на виставці заманіфестували. Думаємо, що при відповідній ініціативі українське громадянство у Парижі здатне було б хоч в мінімальний розмір використати виставку для популяризації рідного мистецтва за прикладом інших чужинецьких колоній.

— На увагу тим, хто платить персональний податок у Франції. Строк подання декларацій про прибуток за рік 1930 року кінчається 28 лютого 1931 року. Декларації подаються на спеціальних бланках, які можна діставати на пошті і в меріях. Особи на утриманню оподаткованого, крім дружини, випикуються для знижки на другому спеціальному бланкові. В заяві про дохід треба не забувати помічати вдатки на перезд до місця праці і та ще до

того сніданки на місці праці, коли це місце праці дуже віддалене. Подавати декларацію треба участковому бюрові податків. При обрахунку суми, з якої береться податок, скидається прожиточний мінімум—10.000 фр., на жінку 3.000 фр., коли вона не працює, по 3.000 на перших двох дітей і по 4.000 на кожного з слідуєчих. За решту осіб на утримання оподаткованого скидається за кожною особою ще по 2.000 фр.

Ті, що працюють вночі, чи праця яких потребує спеціальної одежі, мають право зайвий на це видаток помічати також в декларації. Особи ліберальних професій мають право помічати видатки на такі речі, як книжки, газети.

Всі ці знижки треба лише відмічати, але сам оподаткований їх з визначеної суми свого прибутку відраховувати не має права. Це приймає на увагу податкова інспекція і сама вже робить всі вирахування і зменшення.

В Польщі.

— В Укр. Науковому Інституті у Варшаві 25 лютого було влаштовано чорну каву, під час якої проф. О. Лотоцький виголосив промову про цілі і завдання Українського Наукового Інституту.

— Інститут на ближчий час оголосив такі виклади і лекції: 24 лютого відбувся виклад проф. Гандельсмана на тему «Із студій над генезою новітньої нації», а проф. В. Біднова на тему «Із історії боротьби за незалежність української церкви». З березня міністр Л. Василевський — «Про національну справу», а проф. В. Садовський — «Україна в п'ятилітньому господарському плані ССРСР»; 10 березня проф. Б. Лепкий «Думки Т. Шевченка» і проф. Р. Смаль-Стоцький — «Ритмика поезії Т. Шевченка». Виклади відбуваються в салі Варшавського Наукового Товариства вул. Снядецьких ч. 8 точно від 6 год. вечора. Вступ безплатний.

— Се м и н а р енергетики. Поруч з семінаром Економічним, відомості про який

вже подавалися, постановою Колегії Інституту засновано Семинар енергетики під керівництвом проф. І. Шовгенова. Мета семінару — аналогічна з метою семінару Економічного, ріжниця лише в об'єкті дослідження. До участі в семінарі зголосилися інженери-гідротехники, меліоратори і лісники, переважно бувші учні проф. Шовгенова, що закінчили Українську Господарську Академію в ЧСР. На секретаря семінару запрошено інж. М. Телігу. 29 січня б. р. відбулися перші організаційні збори цього семінару, на яких між учасниками його була розподілена праця по дослідженню окремих видів механічної енергії на Україні: вугіль, вода, торф, вітер, дерево і т. д.

— П а м ' я т і п о л е г л и х під Крутами. В суботу 7 лютого б. р. корпорація «Запорожжа» у Варшаві організувала академію, присвячену пам'яті полеглих під Крутами. Академію відкрив вступним словом голова Корпорації п. Липовецький, торкнувшись в ньому значіння, яке має ця сумна подія під Крутами в життю української молоді. Сумні мелодії пісні «Коли Ви вмірали, Вам дзвони не грали й ніхто не заплакав за Вами», яку виконав хор під орудою п. С. Сологуба, впровадили досить численну аудиторію в той урочистий і не позбавлений смутку настрій, яким і мусять відрізнятися подібні академії. З широким рефератом присвяченим як самій події під Крутами, так і її значінню в життю української молоді, і української нації взагалі — виступив п. інж. Шевченко. Цей широкий і змістовий реферат, рясно прикрашений багатьма історичними порівняннями, ілюстраціями з творів наших письменників та легендами, які склалися в народі навкруги цієї події, присутні вислухали з великим зацікавленням і вшанували на пропозицію промовця пам'ять полеглих вставанням. Далі знову виступив хор, співаючи пісню, присвячену «Тим що полегли» (слова Б. Лепкого; муз. Ф. Колесси), і нарешті україн-

ський національний гімн, яким академію й було зачинено. Перед академією було переведено серед присутніх збірку пожертв на упорядкування козацьких могил.

— З життя Союзу Українок - Емігранток в Польщі. 1-го лютого с. р. в помешканню Східного Інституту у Варшаві відбулися ширші сходини членів Союзу Українок-Емігранток у Польщі. На порядку денному сходи́н був між иншим і реферат п. В. Завадської — «Огляд жіночих досягнень».

— В Українському Клубі у Варшаві. Український Клуб у Варшаві організував великі вечорниці, які відбулися 1-го лютого с. р. в помешканню Східного Інституту.

— З життя укр. колонії в Ченстохові. 24 січня с. р. в помешканню Відділу УЦК в Ченстохові відбулася академія, присвячена 13-ій річниці проголошення незалежності України, а також пам'яті героїв Крут та Базару.

Програм академії складався з реферату керівника Відділу лейт. С. Шрамченка, присвяченого ІV-му Універсалові і проголошенню незалежності України, з декламацій, виголошених малими дітьми, за якими слідував реферат С. Паладійчука, присвячений пам'яті борців за Україну, полеглих під Крутами в 1918 році і під Базаром в 1921 році. Академію було закінчено співом національного гімну. На цій академії присутня була ціла місцева колонія, як надніпрянська, так і надністрянська. Під час академії було переведено збірку на надмогильний пам'ятник міністрові освіти УНР бл. пам. П. І. Холодному.

— З життя і діяльності Відділу УЦК в Сосновцю. Сосновецька колонія української політичної еміграції незабаром переступить 3-ий рік свого організованого у Відділі існування. Її життя з кожним роком кращало, набірало на силах, не дивлячися на погіршення матеріяльного положення членів колонії, а особливо за останній рік. Колонія в свому внутрішньо-

му житті не переживала кризисів, про що свідчить факт, що протягом цілого часу існування Відділу персональний склад Управи майже не змінився. Завдячуючи існуванню Відділу, члени колонії, які перед тим не знали один одного, хоч і працювали часто густо в однім підприємстві, мали можливість познайомитися, навіть заприятитися, з'єднатися в одну емігрантську сім'ю. Протягом минулого року було скликано три рази загальні збори членів Відділу, відсвятковано річницю народження і смерти Т. Шевченка, річницю трагічної смерти Головного Отамана бл. пам. Симона Петлюри, 12-ту річницю проголошення незалежності України. На загальних зборах членів було прочитано низку рефератів, які надсилалися Головною Управою УЦК. Місцева українська колонія брала участь в виборах церковного старости і церковної ради, вибираючи до цієї останньої свого делегата. Управа Відділу несла своїм членам як правну, так і матеріяльну допомогу, уділяючи членам правні поради, заступаючи їх перед адміністративними владами та даючи, в разі потреби, позички і допомоги, як рівно ж владштовуючи на працю безробітних. При Відділі існує бібліотека. В міру її збільшування, збільшується і кількість читачів. Щоб дати можливість членам колонії, що мешкають далеко від міста осідку Управи, користуватися книжками, Управа Відділу організувала висилку книжок по пошті. Цей спосіб виявився досить практичним, але вимагає певних видатків. З окремих рефератів, які виголошувалися в минулому році у Відділі слід тут згадати: «Сучасне положення на Україні» (сотн. Гальперин), «Становище української справи» (сот. Гальперин), «Засади української державної політики» (п. Танасюк-Микитенко) та ин.

Управа Відділу дбайливо опікується могилами померлих в районі Відділу українських емігрантів. В минулому році тут було переведено досить успішно і збірку на фонд національної пропаганди.

— Загальні збори членів Відділу УЦК в Сосновцю. 4-го січня с. р. відбулися загальні збори членів Відділу УЦК в Сосновцю. Збори відкрив Голова Відділу п. ген. Сінклер. До президії зборів увійшли: сотн. Наріжний (голова) і сотн. Тругло (секретарь). Затвердивши протокол попередніх загальних зборів і заслухавши справоздання Управи Відділу, збори винесли їй подяку за невтомну працю. До нової Управи Відділу увійшли: ген. В. Сінклер (голова Управи), полк. Б. Сулковський (заступник голови) та сот. Ф. Гальперин (секретарь і скарбник). Друга частина зборів була присвячена 10-ій річниці залишення рідної землі і пам'яті 359 мучеників Базару. З теплим і патріотичним словом звернувся до присутніх ген. В. Сінклер, торкаючися в ньому нашого 10-тилітнього перебування на еміграції, і висловлюючи надію, що вже недалеко той час, коли українська еміграція, виконавши свій обов'язок перед батьківщиною, поверне на рідні терени. Сотн. Гальперин зачитав друковані в «Тризубі» матеріяли, присвячені пам'яті 359 героїв загинувших в Базарі.

— Загальні збори членів Відділу УЦК в Берестю. 4-го січня с. р. відбулися загальні збори членів Відділу УЦК в Берестю над Бугом. Збори заслухали справоздання Управи Відділу про її діяльність, яке представив їм п. П. Силенко, і обрали нову Управу Відділу, в склад якої увійшли підполк. М. Ященко (голова), сотн. О. Ромбішевський (заступник і секретарь), п. А. Німий (скарбник) та підпол. П. Силенко (член Управи).

— Загальні збори в Біловіжжу. 30 грудня м. р. відбулися загальні збори членів Відділу УЦК в Біловіжжу. Винесши різку постанов, які торкалися організаційного життя Відділу, збори обрали нову Управу, в склад якої увійшли: п. п. І. Конозенко (голова), Я. Циб (заступник і скарбник) і Є. Чопа (секретарь).

— 22 січня в Лодзі. 25 січня с. р. українська колонія в Лодзі скромно відсвяткувала день 22 січня. Після короткого слова Голови Відділу п. Івана Нагнибіди, в якому він охарактеризував день 22 січня, та вшанування вставанням пам'яті всіх полеглих в боротьбі за незалежність Української Держави, Голова уділив слово інж. Ліницькому, який зачитав реферат на тему — «22 січня 1918 року». Дуже цікавий і змістовний реферат був вислуханий з великою увагою. Самий зміст та експресія, з якою він був виголошений зробили сильне враження на присутніх. По короткій перерві відбулися звичайні річні загальні збори Відділу УЦК у Лодзі. Голова Управи п. Нагнибіда поінформував збори про перебіг діяльності Управи. При Відділі є невелика бібліотека, випускається чимало часописів, по суботах відбуваються сходина членів колонії. В річницю трагічної смерті Головного Отамана було улаштовано урочисту академію, на якій було зачитано реферати, співав хор, що склався з членів Відділу. Каса хворих не багата, але все ж в міру можливості уділяла позики чи допомоги безробітним членам Відділу. Голова Рев. Комісії інж. Ліницький зачитав акт Рев. Комісії, в якому вона стверджує про перевірку грошових сум та діловодство Управи Відділу. Збори після короткої дискусії уділили абсолютній Управі та висловили їй подяку за переведену працю. Нову Управу обрано в такому складі: Голова — підполк. І. Нагнибіда, Радченко Василь, Павлюківський Іван та Чумаченко Наум — члени. До Рев. Комісії обрано інж. Дмитра Ліницького, головою, та членами п. п. Кравчука Дениса й Ждановича Сергія.

— З життя української еміграції в Гродні. 1 лютого відбулися в Гродні загальні збори членів місцевого Відділу УЦК, на які було запрошено рівно ж і членів співробітників. Збори одкрив Голова Відділу п. О. Юшко. Перед обранням президії присутні вша-

нувала вставанням пам'ять Головного Отамана С. Петлюри, померлих в 1930 році членів Т-ва УЦК і чільних діячів української еміграції та всіх життя своє за визволення батьківщини віддавших. Головою зборів був п. Л. Писанюк, секретарем — п. Ю. Чепурний. Заслухавши звіти Голови Відділу, скарбника п. С. Войцешка та члена Ревізійної Комісії п. Ю. Чепурного, збори одногосно ухвалили уступаючій Управі абсолюторію та подяку за працю. По затвердженню прийнятих до складу Відділу членів, збори перейшли до вибору нової Управи, при чому бувшому Голові Відділу п. О. Юшківі, який виступив із складу еміграції, попрацювавши 7 літ в складі Управи, з них — 4 — Головою Відділу, загальні збори висловили подяку за довголітню працю на користь колонії. На 1931 рік до складу Управи вибрано: головою — п. О. Мехеду, заступником голови — інж. Б. Туника, скарбником — п. С. Войцешка, секретарем — п. Ю. Чепурного та членом Управи п. Л. Писанюка. До складу Ревізійної Комісії увійшли: п. п. М. Кошмаренко, О. Пухтинський та Ф. Яковлів. Заслухавши наказ Головної Команди Військ і Флоти УНР з 1 січня 1931 року ч. I, збори доручили Управі Відділу виробити можливості до слідкування за поступом військової науки та техніки для всіх членів колонії, бувших вояків Армії УНР. Крім того було ухвалено: 1. поставити на могилі помершого козака Никифора Дармороса — хрест-пам'ятник з відповідним написом, 2. утримувати власне мешкання, яке підставу до діяльності культурно-освітньої; 3. оподаткувати всіх дійсних членів, що заробляють по-над 250 злотих місячно, півмісячними внесками на цілі культурно-освітні, а решту дійсних членів та членів-співробітників просити до задекларування на ту ж ціль сталих довірливих складок; 4. запросити до активнішої праці українок-емігранток та дружин членів колонії, 5. перевести підготовчу працю до

навчання підростаючих дітей грамоті рідною мовою.

На 1931 рік Відділ нараховує в своєму складі 35 дійсних членів.

— З життя і діяльності Відділу УЦК в Слонімі. 11 січня б. р. відбулися загальні збори членів Відділу УЦК. Перед зборами в Альбертинській церкві було відслужено панахиду по бл. пам. Головному Отамані Симоні Петлюрі та всіх вояках, що життя своє віддали в боротьбі за визволення України. Загальні збори членів Відділу відкрив Голова Відділу п. І. Козієнко. До президії зборів увійшли п. Ф. Козак (Голова) і п. К. Боровський (секретарь). Збори заслухали справоздання про діяльність Управи Відділу за минулий рік, яке представив їм п. І. Козієнко, і акт ревізійної комісії та ухвалили подяку Управі Відділу за її працю. До нової Управи обрано попередній її склад, а саме: І. Козієнко (голова), Я. Вовкогон (секретарь) та І. Скляренко (скарбник).

В минулому році місцевий Відділ УЦК влаштував панахиду в річницю трагічної смерті Головного Отамана бл. пам. С. Петлюри. Також панахидою вшановано було світлу пам'ять героїв Базару та всіх борців, полеглих за самостійність України. Місцевий Відділ кілька разів користався мандрівними бібліотеками Головної Управи УЦК. Управа Відділу передплачує «Тризуб», «Табор», «Шляхом Незалежності» та декільки українських газет. В Бібліотечі Відділу не бракує і таких видань, як «Збірник пам'яті Симона Петлюри», «За Державність» та ін., подібних до них, наших видань.

— Конфіскація видань «Тризуба» В Перемішлю в книгарні «Народній Базар» було сконфісовано гідання «Тризуба» — дитячі картинки до витинання «Українським дітям — Рідне військо». Після інтервенції книгарні дозволено їй продавати їх під умовою не виставляти на показ.

В Чехії

— В Українськiм Історично-Філологічнiм Товариствi у вiвторок, дня 17 лютого 1931 о 16 г. в помешканнi на Бржегової вул. ч. 5, одбулися доклади членiв Товариства: 1. Нарiжного, С. П. «Маршрути московських послiв на Україну в др. пол. XVII ст.» 2. Кандиби, О. О. «Кам'яні вироби культури неолітичної мальованої кераміки в Галичинi».

В Німеччині.

— В Україн. Науковому Інституті в Берліні 18 лютого с. р. відбувся виклад інж. д-ра В. Володимирова на тему «Економічне положення селянства в рядах совітської господарки на Україні».

— Юбилей спілки Студентів Українців в Німеччині.

Дня 16 лютого 1931 р. відсвяткувала Спілка Студентів Українців в Німеччині свій 10-літній ювілей. Засновано Спілку дня 22 січня 1921 р. На своєму віку перейшла вона ріжні світлі й сумні моменти, що спричинювались то до підйому, то до упадку Спілки. Нині Спілка є найстаршою студентською українською організацією в Берліні і взагалі в Німеччині. Всього мала Спілка 337 членів, з того 34 студенток. 91 студіюючих покінчило напевно студії, а про інших нема жадної вістки. Давніше Спілка Студентів вела допомігову акцію серед українського студентства. В своїх приходах за 10 літ має Спілка суму понад 5000 доларів, з чого около 60 відс. пішло на допомоги студентству. Р. Макух відкрив святочну академію. П. Кожевників відчитав в німецькій мові реферат про історію Спілки, а п. Д. Волошак дав реферат про загальне положення українського студентства в цілому світі. Представники преси нотували собі точно всі ці дані і на другий день німецька преса принесла коротші і довші статейки про ювілейні організації та про значіння українського студентства в визвольній

українській боротьбі. В міжчасі хор Спілки під орудою п. Д. Німиловича відспівав декільки народніх пісень. Після того відбували привіти представників ріжних організацій та уставов, переважно німецьких, дальше литовських, болгарських, хорватських і т. д. В імені ректора та сенату Високої Техничної Школи в Берліні виступив проф. др. Горн. В своїй промові зазначив він роллю українського студентства в визвольній боротьбі. Жаль лише, що старше українське громадянство, а головнo гетьманський табір не вважав за відповідне з'явитись, а навпаки дипломатично цілу справу, проминув мовчанкою.

По всьому відчитано де-які привіти зі всіх 215 наспівших на ювілей, в чому було коло 20 привітів од ріжних ректоратів та високих шкіл як своїх, так і чужих, переважно німецьких. По закінченні офіційного програму присутні залишились ще на товариську балачку.

У Фінляндії.

— Поміч укр. втікачам з Соловків. Недавно Укр. Т-во Прихильників Ліги Націй, стурбоване долею укр. втікачів з Соловків, звернулося до Фінського Т-ва Прихильників Ліги Націй з запитом, чи не могло б це останнє організувати допомогу тим укр. біженцям, які знаходяться в Фінляндії. Отже на це звернення одержало Укр. Т-во такі вичерпуючі інформації.

Справою біженців у Фінляндії опікується «Державний Центральний Комітет допомоги біженцям», що має місцем осідку Вііпурі на чолі з комендантом Міхаелем Гріненбергом. Цей Комітет знаходиться під контролем м-ва внутрішніх справ і має державну субсидію. Він організував інтернаційний табір для біженців в Кумінліна, куди направляються всі біженці і звідки вони вже по підшуканню праці чи переходять до фінських підприємств, чи виїздять за кордон. Українських біженців перебуває зараз в Кумінліна 8 душ.

З огляду на економічну кризу навряд чи вдасться знайти їм сталу працю в Фінляндії, але є всі шанси, що незабаром знайдеться для них праця в якійсь іншій країні. Між іншим недавно з цього ж табору виїхали до Південної Америки укр. біженці Андрій Мудрук та Кузьма Кобиза.

Помимо заходів Укр. Т-ва Прихильників Ліги Націй Головна Еміграційна Рада з свого боку призначила з тою самою метою уповноваженого в справах укр. біженців у Фінляндії п. д-ра Л. Чикаленка, що має ними опікуватися і клопотатися перед відповідними компетентними владами. Коли б якась Укр. Т-во хотіло післати нашим інтернованим у Фінляндії посилку, чи одержати книжки й газети, належить все направляти по такій адресі: Camp de réfugiés a Kumiliuna près Viipouri. Finlande. Pour les réfugiés ukrainiens.

Коли б якась укр. організація в країнах, де можна ще примістити на працю, хотіла прийти на допомогу нашим збігцям у Фінляндії постачанням контрактів, належить таку заяву надсилати на адресу Державного Комітету біженців в Вііпурі («Comité Central de l'Etat pour l'assistance des réfugiés». Viipouri. Finlande).

Склад біженців наших з Соловків є виключно селянський. Це в більшості солідні хлібороби, що боролися з комунізацією і з дідапраділа працювали на землі.

В Югославії

— З діяльності Громади в Білгороді. На початку цього року за короткий в порівнянню час Громада у Білгороді вже встигла дати декільки доказів своєї діяльності. Маємо на увазі зупинитися на головніших моментах. Отже 13 січня відбулася урочиста зустріч Нового Року з відповідно підібраним програмом, який дав гостям розвагу, а одночасово і творив патріотичний підйом, що виявився в тому гарному моменті, коли о 12 год. всі присутні відспівали

укр. гімн, висловлюючи цим, так би мовити, почуття і побажання на Новий Рік. Помешкання Громади було гарно декороване українськими національними прапорами, а на чільному місці красувався золотий тризуб на блакитньому щиті.

В цьому році Громада розпочала також упорядковувати короткі лекції та відчити на різні теми. До цього відбулося 2 таких лекцій: 25 січня інж. М. Даценка про початки козаччини, та В. Андрієвського про еміграцію та її обов'язки. Далі мається на увазі декільки викладів з українознавства, а яких головну увагу буде звернено на мову та ознайомлення з граматичними правилами.

Із серії літературних вечорів 7-го лютого відбувся вечір, присвячений пам'яті В. Самійленка. Постать цього нашого талановитого, але, на жаль, в ширших колах громадянства мало відомого поета, яскраво змалював в своєму рефераті п. О. Зіверт. Із інших точок програму треба виділити гарні, ширі декламації віршів поета у виконанню пані В. Зіверт та соло спів п. Сороки.

З других ділянок діяльності мусимо зупинитися на організації Пресового Бюро при Громаді, на чолі котрого стоїть п. М. Турмир. Як перший початок діяльності Пресового Бюро, з'явилось у ч. 129 щоденника «Югослав'янські Гласник» (офіціоз п. Голови Ради Міністрів) стаття п. М-ра під заголовком «Совіти уладжують процеси, щоб замаскувати свої невдачі». В цій статті автор зазначає, що початок процесів був на Україні, де большевики примушені боротися з національним почуттям українців, що прагнуть до створення незалежної держави та хочуть позбавитися московських окупантів, які не тільки нічого не зробили для України, але ще й страшенно її зубожили.

Як бачимо, при бажанню та відповідній енергії можна де-що зробити навіть на такому невдячному терені, який є для нашої справи Югославія. І коли не виникнуть знову нові «незалежні від

нас обставини», то Громада певно не тільки продовжить свою корисну працю, але й пошириться її масштаб.

В Персії

— Ж и т т я в П е р с і і. Персько-більшевицькі переговори відносно складення комерційного договору лишаються на мертвій точці, бо перси ясно бачуть, що такий договір є і до чого. Властиво в Персії не лише уряд переконався в тому, що зносини з більшевиками цілком безплідні, але навіть і туркмени, які жили з контрабанди, і вони перестали за останні два місяці ходити на той бік, бо, як кажуть, нема за чим ходити. В Європі пишуть про більшевицький демпінг, проте що більшевики масово викидають ріжний крам. В Персії цього демпінгу не чути і не видно. В сусідніх Туркестані і Кавказі населення під більшевиками само голодує і ніякого краму немає. Все, що є, звідтам вивозиться на північ. Настрої в Туркестані і на Кавказі повстанські. Не дивлючися на те, що перський уряд видав ряд наказів не пропускати до Персії біженців з Большевії, вони прибувають всякими способами і шляхами. Через гори, степи і морем ризикуючи життям, кидаючи решту майна і достатку.

Бібліографія.

— Chev tchenko — le poète national de l'Ukraine. Par D. Dorochenko, prof. a l'Université de Prague avec préface du Comte Antoine Chiappe. Edition Eugene Wugowuj. Prague 1931. 51 стор. розм. 11 см. на 17 см. «Книжка чудова по стилю і по ясності», «це прекрасне видання наповнить радістю всіх тих, що пам'ятовують про їхню далеку Батьківщину... Так пише в своїй передмові до нинішньої книги проф. Д. Дорошенка граф Антуан Кіап. І це свята правда. Цей твір проф. Дорошенка від початку до кінця читається з неослабним захопленням, бо автор не тільки глибоко і всебічно сам розуміє нашого великого поета, а умів передати

це своє розуміння і захоплення читачам-чужинцям. Але ще більшою заслугою проф. Д. Дорошенка є те, що Шевченко, національний поет, що був носієм ідеї Батьківщини, протягом усієї книги суцільно з нею злитий. Україна і Шевченко через цілу книгу неподільні так, як вони були неподільними і в душі поета-пророка. Тільки розумінням Шевченка можна зрозуміти Україну.

Ми глибоко переконані, що цією книгою проф. Д. Дорошенко дійсно прекрасно досягне своєї — нашої — мети дати глибоко зрозуміти чужинцям і Шевченка, і Україну.

70-та річниця Шевченка фактом виходу книжки проф. Д. Дорошенка відмічена достойно. Нам, що зобов'язані не лише спом'янути не злим тихим словом Шевченка і Україну, а і ділом, належить поширити її, понести всюди і всім тим, що ще не схилили свого чола перед Україною Шевченка.

Рекомендуємо цю книжку увазі читачів; не можемо не одмітити надзвичайно чепурного зовнішнього вигляду її. Пан Є. Вировий продовжує далі добру традицію, колишє питому українському друкарству — пильнувати зовнішньої елегантності видання: французька книжка Д. Дорошенка про Шевченка достойна пара книжці акад. Смаль - Стоцького, яку ми свого часу одмічали на сторінках «Тризуба».

І. Заташанський.

— Народний ілюстрований календарь «Просвіта» на звич. рік 1931. Ужгород. Річник IX. Ціна к. ч. 5. —

Як на народний календарь, то календарь «Просвіти» в Ужгороді цілком відповідає своєму призначенню. Точно і акуратно подає він елементарні відомості звичайного календарного характеру, і, що особливо приємно, в легкій дидактичній формі подає літературні і історичні інформації про життя укр. народу, про життя Підкарпаття, ширший огляд біжучої політики і т. и.

Календарь добре оздоблений портретами діячів «Просвіти» і світ-

линами недавніх місцевих історичних подій. На тлі потворних москвофільських жаргонних друків календарь «Просвіти» тишить серце і заслуговує на повне признання.

— «L'Ukraine et la Paix». Roman Smal-Stotski. Ancien Ministre de l'Ukraine à Berlin. Видання Укр. Т-ва Прихильників Ліги Націй. 1931 рік.

Нове видання Укр. Т-ва Прихильників Ліги Націй, що обговорює поважну проблему «Україна і мир» давно було потрібним особливо для чужинців, які в цей час поважно трактують справу втихомирення Європи і дуже часто зовсім собі не уявляють, що це замирення в великій мірі залежить від рішення проблеми Сходу Європи, від того чи іншого трактування української справи. Нова брошура Т-ва хоч і стисло, але вичерпуюче до гично заповнює прогалину в нашій літературі. Після блискучого експозе проблеми автор приходить до такого слушного висновку:

«Ясно, що Україна з погляду географічного і економічного є базою могутности Росії як білої, так і червоної — і що її окуповання Москово є справжньою причиною повислої здавна над Европою загрози, як і вічною причиною її турбот і непевности».

Треба думати, що брошура з користю послужить своєму завданню і допоможе чужинцям глянути реальними очима на роль визволення України для святої мети скріплення миру як на Сході Європи, так і в цілій Европі.

Листи до Редакції

Шановний Пане Редакторе,
Довідався я про трагічну смерть Я. Тимошука в Журжіу в Румунії. З великим смутком і жалем поділяю з українським воїнством втрату одного борця і мого земляка. Свідома була людина, з великими почуттям патріотизму підчас визвольної боротьби.

Я із смутком, але разом з тим і з гордістю згадую часи, коли мені доводилося разом з небіжчиком боротися в лавах української армії за волю Батьківщини. Хай буде йому пером чужа земля.

З пошаною до Вас

І. Івашко (—)

Париж, 17.II.31 р.

Високошановний Пане Редакторе,

Не відмовте умістити на сторінках Вашого хвального журналу наступне:

Слідча комісія, обрана на загальних зборах українських колоній Крезо та Моншанен 18 січня 1931 року, розглянувши всебічно справу п. Кислиці та Української Громади зазначених колоній, найшла, що п. Кислиця під час головування в Громаді не тільки не наніс матеріяльних збитків Громаді, а навпаки Громада ще йому залишилася винна 261 фр. 10 с., а за працю в Громаді п. Кислиця заслуговує на признання, а не на безпідставні обвинувачення, винесені Ревізійною Комісією.

Прийміть вислови щирої подяки

Голова Комісії Сотник А. Гадзевич (—).

Крезо.

Зміст.

— Париж, неділя, 1 березня 1931 року — ст. 1. — Г л . І. Чи вони навчилися чого-небудь — ст. 2. — Сесія Унії Т-в для Ліги Націй в Брюсселю — ст. 9. — Олекса Ілляшевич (некролог) — ст. 13. — O b s e r v a t o r . З міжнароднього життя — ст. 14. — С. Маленький фельетон. «Зрозуміння ідеї», або в городі бузина» — ст. 17. — З преси — ст. 19. — З широкого світу — ст. 20. — Х р о н і к а : З життя укр. емігранції: у Франції — ст. 21. — В Польщі — ст. 23. — В Чехії — ст. 27. — В Німеччині — ст. 27. — У Фінляндії — ст. 27. — В Югославії — ст. 28. — В Персії — ст. 29. — Бібліографія — ст. 29.

НОВА КНИГА

елегантне видання французькою мовою

CHEVTCHENKO

le poète national de l'Ukraine

par

D. BOROSHENKO,

Professeur à l'Université de Prague,

avec préface

du

Comte Antoine Chiappe

Замовляти в Бібліотеці імени С. Петлюри, на адресу:

Mr. I. Rudicev, 11, Square de Port-Royal, Paris XIII-e.

Один примірник на гарному папері: у Франції по 5 фр. франц., в інших державах по 25 амер. центів, 5 примірників за 1 амер. дол. з пересилкою.

Продаж повсіх укр. книгарнях. Де нема, звертатися (листою)

до:

Mlle N. Kuceravenko, Praha-Brevnov Liborova 470,
Tchécoslovaquie.

Не пропустіть нагоди, щоб у Шевченківські дні ця книга про нашого Великого Поета і про Україну дісталася до рук усіх ваших знайомих чужинців.

ШЕВЧЕНКОВІ ДНІ.

Вшануйте пам'ять Великого Поета. На день його роковин пошліть листівку з його портретом своїм близьким.

В Бібліотеці ім. С. Петлюри можна набути:

Шевченко . Кобзарь в редакції проф. В. Сімовича. Ціна 25 фр. без пер.

Смаль-Стоцький, Ст. Шевченко — співець самостійної України 2 фр.

Doroshenko — Le poète national de l'Ukraine 5 фр.

Портрет Шевченка розміром 17 на 21 1.50

Портрет Шевченка на шовку (в шапці) розм. 12 на 21 13 фр.

Ріжні листівки з портретом його та з уривками з його творів по 0.75

Звертатись: Mr. I. RUDICEV, 11, Square de Port-Royal, Paris 13

«L'Argus de la Presse» (37, rue Bergère, Paris) vient d'éditer la Sixième Edition de «**Nomenclature** des Journaux et Revues en **Langue Française**, paraissant dans le Monde Entier».

C'est un volume tres documenté, de plus de 1.100 pages, renfermant plus de 15.000 noms de publications différentes, qui rend des services à tous ceux qui s'intéressent à la Presse et à la Publicité.

Передплачуйте одинокий український журнал

К І Н О

присвячений справам кіно-продукції, фото, радіо і театрові.

«Кіно» виходить два рази в місяць об'єму від 12-16 сторін з гарною трибарвною обгорткою. Передплата річно 1.50 ам. дол. Річні передплатники одержать даром всі числа з 1930 року.

Адреса Видавництва «Кіно» — Львів, вул. Бляхарська, ч. 8.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris (V)
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагус — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко.

Le Gérant: M-me Perdritzet.
